

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

פענוח הערות ומראי-מקומות.

כי תבא שיחה א.

פרשתינו כו, ד. ולקח הפתח הטנא מידה ונהיחו לפני מנבח יהנה אלהיה:

ספרי כאן. ולקח הכהן הטנא מידך, מיכן אמרו העשירים מביאים בכוריהם בקלותות של כסף ושל זהב והעניים מביאים בסלי נצרים של ערבה קלופה והסלים והבכורים ניתנים לכהנים בשביל לרבות מתנה לכהנים.

ביכורים פרק ג משנה ח. העשירים מביאים בכוריהם בקלותות של כסף ושל זהב, והעניים מביאים אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה, והסלים והבכורים נתנים לפתחים:

ב"ק צב עמוד א. אמר ליה רבא לרבה בר מרי, מנא הא מילתא דאמרי אינשי: בתר עניא אלא עניותא? אמר ליה, דתנו: עשירים מביאים בכורים בקלותות של זהב ושל כסף, ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה. הסלים והבכורים נתונים לפתחים. אמר ליה: את אמרת מהתם, ונאנא אמינא מהכא: "וטמא טמא יקרא".

(דברים כו ב) "ושמת בטנא". ומצנה מן המבחר להביא כל מין ומין בכלי בפני עצמו. ואם הביאם בכלי אחד יצא. ולא יביאם בערבוב אלא שעורים מלמטה וחטים על גביהן וזיתים על גביהן ותמרים על גביהן ורמונים על גביהן ותאנים למעלה מן הכלי. ויהיה דבר אחד מפסיק בין מין ומין כגון הוציא וסלף או עליו וכיוצא בהן. ומקוץ לתאנים אשכולות של ענבים מבחור:

שם הלכות שבת פרק י הלכה ח. הפותל חבלים מן ההוציא ומן הסלף או מחוטי צמר או מחוטי פשתן או חוטי שער וכיוצא בהן הרי זה תולדת קושר וסביב. ושעורו כדי שיעמד הסבל בפתילתו בלא קשייה שגמצאת מלאכתו מתקיימת. וכן המפריד את הפתיל הרי זה תולדת מתיר וסביב. והוא שלא יתפון לסלקל בלבד. ושעורו כשעור הפותל:

(1) רמב"ם הלכות ביכורים פרק ג הלכה ז. הבכורים טעונים כלי שצנאמר (דברים כו ב) "ושמת בטנא". ומצנה מן המבחר להביא כל מין ומין בכלי בפני עצמו. ואם הביאם בכלי אחד יצא. ולא יביאם בערבוב אלא שעורים מלמטה וחטים על גביהן וזיתים על גביהן ותמרים על גביהן ורמונים על גביהן ותאנים למעלה מן הכלי. ויהיה דבר אחד מפסיק בין מין ומין כגון הוציא וסלף או עליו וכיוצא בהן. ומקוץ לתאנים אשכולות של ענבים מבחור:

ספרי פרשתינו כו, ב. ושמת בטנא, מלמד שטעונים כלי.

(2) רמב"ם שם הלכה ח. הביאם בכלי מתכות נוטל הפתח הבכורים וחוזר הכלי לבעליו. ואם הביאם בכלי ערבה וסלף וכיוצא בהן הרי הבכורים והסלים לפתחים: ואם נטמאו הבכורים אין הסלים לפתחים:

(3) רמב"ם שם הלכה ו. הבכורים טעונים כלי שצנאמר

שם הלכות סוכה פרק ה הלכה ד. סככה בפשטי העץ שלא נק אמתן ולא נפצן כשרה שעדין עץ הוא. ואם נק ונפצן אמתן אין מסככין בו מפני שנשתנית צורתו וכאלו אינן מגדולי מרקע. מסככין בתכלים של סיב ושל חלף וכיוצא בהן שהרי צורתן עומד ואין התכלים כלים:

שם הלכה ו. מחצלת קנים או מחצלת גמי או חלף. קטנה סתמה לשכיבה לפיכך אין מסככין בה אלא אם כן עשה אותה לספוד. גדולה סתמה לספוד לפיכך מסככין בה אלא אם כן עשה אותה לשכיבה. ואם יש לה קיר אפלו גדולה אין מסככין בה שהרי היא ככלי קבול. ואפלו נטל הקיר שלה אין מסככין בה מפני שהיא כשכרי כלים:

שם הלכות מאכלות אסורות פרק יא הלכה כג. משמרת של זין של עכו"ם אם היתה של שער מדיחה ומשמר בה. ואם היתה של צמר מדיחה במים ובאפר ארבע פעמים ומדיחה עד שתנגב ומשמר בה. ואם היתה של שש מישנה י"ב חדש. ואם יש בה קשרים מתיירן. וכן כלי חלף והוצים וכיוצא בהן מפפיות שדורכין בהן זין אם היו תפורין בתכלים מדיחין. ואם היו אחרות זו בספוד קשה מדיחין באפר ובמים ארבע פעמים ומנגבן ומשתמש בהן. ואם היו תפורות בפשתן מישנן שנים עשר חדש. ואם יש בהן קשרים מתיירן:

הלכות כלים פרק א הלכה יג. כל הכלים העשויין מן הגמא ומן הערבה ומן הקנים ומפפות תמרים ומן העלים והשריגין וקלפי אילנות ומן החלף כגון הפפיות והטרסקליו והמחלצות והמפצות הכל בכלל כלי העץ שהכל גדל מן הארץ בעץ. אחד כלי חרס ואחד כלי נתר לכל דבר. כל כלי העשוי מהעפר מן העפרות ואחר כך שורפין אותן בכבשן הרי זה כלי חרס. והתנור והפירים והפפח וכיוצא בהן משאר הבגנות שאופין בהן או מבשלין בהן הכל מקבלין טמאה דין תורה וטמאתן וטמאת כלי חרס שנה:

שם פרק כה הלכה יג. מחצלת הקש מתטמאה במדרס ושל קנים ושל חלף טהורה מפני שאינה ראויה למדרס. ושאר המחצלות אם עשאה לשכיבה מקבלת טמאה עשאה לספוד טהורה. עשאה סתם גדולה סתמה לספוד קטנה סתמה לשכיבה:

משנה כלים פרק יז משנה יז. תחתית הצורפים, טמאה. ושל נפחין, טהורה. משחזות שיש בה בית קבול שמו.

טמאה. ושאין בה, טהורה. פנקס שיש בה בית קבול שענה, טמאה. ושאין בה, טהורה. מחצלת הקש ושפופרת הקש, רבי עקיבא מטמא, ורבי יוחנן בן נורי מטהר. רבי שמעון אומר, אף של פקועות פיוצא בהן. מחצלת קנים ושל חלף, טהורה. שפופרת הקנה שחתכה לקבלה, טהורה, עד שיוציא את כל הכפי:

תוספתא סוכה פרק א, ז. מחצלת של [חשיפה] ושל גמי גדולה מסככין בה קטנה אין מסככין בה של קנים ושל חלף גדולה מסככין בה ארוכה אין מסככין בה ר' ישמעאל ברבי יוסי אומר [משם אמו אף ארוכה] מסככין בה וכן היה ר' דוסא אומר כדבריו.

סוכה כ עמוד א. תנו רבנן: מחצלת של שיפה ושל גמי, גדולה — מסככין בה, קטנה — אין מסככין בה. של קנים ושל חילת, גדולה — מסככין בה, ארוכה — אין מסככין בה.

ר"ח. תנו רבנן מחצלת של שיפה ושל גמי גדולה מסככין בה. קטנה אין מסככין בה. ושל קנים ושל חילת גדולה מסככין בה. ארוכה אין מסככין בה.

תורת כהנים מצורע טו, ד. אוציא את אלו ולא אוציא מחצלת הקנים ושל חלף? ת"ל "המשכב" — המיוחד.

סוכה לד עמוד א. אומר אבני: שמע מינה האי חילפא גילא — כשר להושענא. פשיטא! מהו דתימא: הואיל ואית ליה שם לנוי לא נתכשר, קא משמע לן.

ערוך ערך חלף הב. חלף [מאטטע שילף] (פי"ז בכלים) מחצלת הקנים ושל חלף טהורה. (סוטה מח) של קנים ושל חילף מותר (סוכה כ) של קנים ושל חילוף גדולה מסככין בה ארוכה מסככין בה פי' עשב הוא ועושין ממנו חבל ומחצלת ובל' ישמעאל חלפה וי"א שהיא אותה שקורין בלע"ז קרט"קא וי"א שהיא מין ערבה (שם לד) כי תניא האי בחילפא גילא אומר אבני שמע מינה האי חילפא גילא כשרה להושענא. (שבת עז) מ"ט קרנא דקמצא רכיבא דדיירא בחליפי יאי קשיא ניידא ומתעורר:

שה"ג **. תוספתא ביכורים פרק ב, ח. מצוה להביאם בשבעה כלים ואם הביאן בכלי א' יצא כיצד הוא עושה מביא שעורין ונותן למטה ודבר אחר על גביהן חטין [מלמטן ודבר אחר] על גביהן זיתים על גביהן תאנים

(9 פרשתינו כו, ד.) ולקח הפקדון הטנא מנגדו והניחו לפג'י
מזבח והנה אלהיה:

ספרי (ד) ולקח הכהן הטנא מידך, מיכן אמרו העשירים
מביאים בכוריהם בקלותות של כסף ושל זהב והעניים
מביאים בסלי נצרים של ערבה קלופה והסלים והבכורים
ניתנים לכהנים בשביל לרבות מתנה לכהנים.

(10 ספרי הוצאת האראוויץ.) ראה בסוף.

(11 ספרי דבי רב.) (ד) ולקח הכהן הטנא מידך, מיכן
אמרו העשירים מביאים בכוריהם בקלותות של כסף ושל
זהב והעניים מביאים בסלי נצרים של ערבה קלופה
והסלים והבכורים ניתנים לכהנים בשביל לרבות מתנה
לכהנים.

(13 תוי"ט.) [*והסלים וכו' נתנים לכהנים. ל' הר"ב
סלי עניים נתנים לכהנים וקלותות של עשירים מחזירים
להם מכאן אמרו בתר עניא אזלא עניותא. וקשיא לי דאי
הכי עניים מתביישים ולמה לא תקנו כדרך שתקנו
בנשים המתות להטביל כל הכלים וכו' כדי שלא יתביישו
המתות נדות [צ"ל הנדות חיות נ"ל] כדפי' הר"ב במ"ד
פ"י דמס' נדה ולתקנו שאף העשירים יביאו בסלים
נצרים ואשכחן יותר דומה לזה הנדון שלנו שתקנו לענין
בית האבל. כדאי' בסוף מ"ק בראשונה היו מוליכין לבית
האבל עשירים בקלותות של כסף ושל זהב. ועניים בסלי
נצרים והיו עניים מתביישים התקינו שיהו הכל מוליכים
בסלים של נצרים. וי"ל דמשום כבוד בית אלהינו
ומשרתיו לא חשו על שיתביישו העניים. ומ"מ זה שכתב
הר"ב וקלותות של עשירים מחזירים להם נ"ל דלא דק.
שכן בפ' החובל דצ"ב אמרו בזה הלשון הסלים
והבכורים נתנים לכהני' והעשירי' לא היו נותנים
קלותותיהם לכהנים. וא"ת בשלמא לפי' הר"ב נחא דגם
העשירים היו נותנים קלותותיהם אלא שהיו מחזירים
להם. אבל ללישנא דגמ' כי היכי דהעשירים לא היו
נותנים עניים נמי לא לתנו להם. וצ"ל דאדרבה זה היה
להם גנאי יותר שלא יתנו הסל לכהן עם הפירות והסל
לבדו אינו נחשב. ובספרי ולקח הכהן הטנא מידך מכאן
אמרו העשירים מביאים בכורים בקלותות של כסף ושל
זהב ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה. והסלים נתנו
לכהן בשביל לזכות מתנה לכהן ע"כ. שהעניים מביאים
מעט ועם הסל יהיה נחשב מתנה]:

למעלה מכולן ומקיפין להם אשכולות של ענבים מבחוץ
לא היו עולין יחידים אלא פלכים פלכים לא היו מהלכים
כל היום כולו אלא שתי ידות ביום חזני בית הכנסת עולין
עמהם ולנין ברחובה של עיר לא היו נכנסים לבתים מפני
אהל טומאה וטעונה עולה ושלמים לא היו מתעסקין
בהליכה כדרך שמתעסקין בהן בחזירה זמן עצי הכהנים
והעם בתשעה באב וטעונין לינה לא היו מתעסקין בהן
כדרך שמתעסקין בבכורים כל הדרך כולה הרשות בידו
ליתנן לעבדו או לקרובו עד שמגיע להר הבית הגיע להר
הבית אפי' אגריפס המלך נוטל את הסל על כתיפו ונכנס
עד שמגיע לעזרה הגיע לעזרה דברו הלויים בשיר
ארוממך ה' כי דליתני ולא שמחת אויבי לי (תהילים
ל:ב') הגוזלות שעל גבי הסלים היו עולות <ומה>
שבידן נותנים לכהנים.

ירושלמי ביכורים פרק ג הלכה ה.) אמר רבי יוסי. כל
עמא מודו ש'מעט'רין את הביכורין לארץ. שאין בגי' אדם
טועין ש'מביאין ביכורין לחוץ. לאלא מפליגין בעמון
ומואב. מאן דאמר מעט'רין את הביכורין חוץ משב'עת
המיני'ם. מעט'רין את הביכורים מעמון ומואב. מאן דאמר
אין מעט'רין אלא משב'עת המיני'ן. אין מעט'רין את
הביכורין מעמון ומואב. אמר רבי מנא כל עמא מודו
שאין מעט'רין את הביכורין מעמון ומואב. ש'בג'י אדם
טועין לומר ש'מביאין ביכורין מעמון ומואב. מה פליגין.
בחוצה לארץ. מאן דאמר מעט'רין את הביכורין חוץ
משב'עת המיני'ן. מעט'רין את הביכורים מחוץ לארץ. מאן
דאמר אין מעט'רין את הביכורים אלא משב'עת המיני'ן. אין
מעט'רין את הביכורים חוץ לארץ.

(4 ביכורים פרק ג משנה ח.) העשירים מביאים
בכוריהם בקלותות של כסף ושל זהב, והעניים מביאים
אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה, והסלים והבכורים
נתנים לכהנים:

(5 ב"ק צב עמוד א.) אמר ליה רבא לרבא בר מרי, מנא
הא מילתא דאמרי אינשי: בתר עניא אןלא עניותא? אמר
ליה, דתנן: עשירים מביאים בכורים בקלותות של זהב
ושל כסף, ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה. הסלים
והבכורים נתנים לכהנים. אמר ליה: את' אמרת מהתם,
ונאנא אמינא מהתא: "וְטַמְא טַמָּא יִקְרָא".

14) ספרי דבי רב שם. ומ"ש הכא לזכות, (נ"א לרבות) נראה דדמי לההיא דאמרינן גבי ושסע אותו בכנפיו (ויקרא א יז) כדי שיהא המזבח שבע ומהודר בקרבנו של העני (רש"י שם), הכא נמי מאחר דהעני מסתמא פירות מועטין אית ליה, הילכך רבי ליה רחמנא לזכותו שיתן מתנה מעוטה נוספת לכהן על הבכורים.

15) לקוטי שיחות חלק כג עמוד 143. די דריי דיעות והסברות אין דעם פירוש פון נקבר ערום" זיינען אין דעם גדר פון מטפחת בשייכות לספר תורה, וואָס דאָס קען מען לערנען אויף כמה אופנים: א) אַ מטפחת איז ניט נוגע צו דער ספר תורה עצמה, ס'איז אַ צוגעקומענע זאך בכדי אַ מענטש זאל קענען אוחז זיין בס"ת, וואָס דאָס דארף זיין באופן של כבוד (ניט בדרך בזיון). ב) דאס איז ניט נאָר אַז מ'זאל קענען אוחז זיין בס"ת, נאָר דאָס איז נוגע און מוסיף אין כבוד הס"ת מצד עצמה - כבוד ס"ת פאדערט אַז זיי זאל האָבן אַ מטפחת. בסגנון אחר: דאָס איז ניט נאָר אַ דין אין גברא (אחיזת האדם), נאר - אַ דין אין דער חפצא פון ס"ת. עוד י"ל בזה: צי דאָס איז אַן ענין שלילי - ס'איז אַ בזיון ווען אוחז ספר תורה ערום, אָדער - אַן ענין חיובי, א מטפחת איז מוסיף אין כבוד הס"ת בכלל]. ג) דאס איז ניט נאָר נוגע צו כבוד הס"ת, נאר ס'איז פארבונדן און קומט פון דער עצם ס"ת וקדושתה; וע"ד ווי ס'דארפן זיין גליוני ס"ת, עד"ז מצד דער קדושת הספר, דארף זי אויך האָבן אַ מטפחת, וועלכע ווערט ע"ד גליון הספר, חלק ממנו. עוד י"ל בזה: צי דאָס איז אַן ענין שלילי - ס'איז אַ בזיון ווען אוחז ספר תורה ערום, אָדער - אַן ענין חיובי, א מטפחת איז מוסיף אין כבוד הס"ת בכלל].

17) רמב"ם הלכות ביכורים שם הלכה ט. פֿשֶׁהָיו מביאין אַתּ הַבְּכֹרִים הָיוּ מביאין בְּיָדָם תּוֹרִין וּבְגִי יוֹנָה. וְכֵן הָיוּ תּוֹלִין מִצְדֵי הַסֵּלִים תּוֹרִין וּבְגִי יוֹנָה כְּדֵי לַעֲטֹר אֶת הַבְּכֹרִים. אֲלוּ שָׁעַם הַסֵּלִים הָיוּ קָרְבִּים עוֹלוֹת וְאֵלוּ שְׂבִידֵיהֶן הָיוּ נִתְּנִין לַפְּהִינִים:

רדב"ז. רדב"ז הלכות ביכורים פרק ג. כשהיו מביאין הבכורים וכו'. משנה כתבתיה למעלה הגוזלות שע"ג הסלים היו עולות ומה שבידם ניתנים לכהנים משמע שהיו מביאין מקצת הגוזלות תלוים בצד הסלים שלא לטנף את הבכורים וקצתם היו מביאים בידם ואותם שבידם ניתנים לכהנים דאילו הבכורים שבתוך הסלים

פשיטא שהיו לכהנים אנשי משמר ולא היה צריך להשמיענו דתנן בסמוך והבכורים ניתנין לכהנים ותו היכי קרי לבכורים מה שבידם וכי לא היה יותר קצר והבכורים לכהנים ותו הגוזלות שע"ג הסלים משמע דאיכא גוזלות אחריני. והטעם שאותם התלוים בסלים היו מעטרים את הבכורים ולפיכך היו עולות אבל אותם שבידם היו דורון לכהנים. וזה פ' נכון במשנה יותר מזולתו:

שה"ג להערה 19. ד"ס ב"ק שם. ראה בסוף.

20) משנה ראשונה בכורים שם. ביכורים לא צריכי למיתנינהו אלא טעמא קאמר שלכך הצריכו להם ליתן הסלים דבלא הסלים אין הביכורים שלהן כדי נתינה.

22) מהרש"א ב"ק שם. הסלים והבכורים נתונים לכהנים כו'. אפשר שהוא נלמד מקרא דכתיב ולקח הכהן הטנא מידך וגו' דמשמע שהכהן נוטל הסל לעצמו עם הפירות שבזה הוא מחשיב הבכורים שהסל בטל לגביהו ומדשינה קרא לכתוב טנא ולא כתב כלי סתם משמע דבכלי שהוא חשוב שכבר עיטרו הבכורים בו ואף אם הוא אינו בטל לגבי הבכורים אין זה פחיתות להם ולכך אין הכהן נוטל אותו וק"ל:

23) רמב"ם שם פרק ב הלכה יח. הפֿרִישׁ בְּפוֹרְיוֹ וְחִזֹּר וְהוֹסִיף עָלֵיהֶן אוֹ עֶשְׂרֵן הָרִי הַתּוֹסֶפֶת בְּבִכּוּרִים. בְּמָה דְּבָרִים אֲמִירִים פֿשֶׁהָבִיא מֶאֱרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל אִם הָבִיא מִעֵבֶר הַיַּרְדֵּן אוֹ מִסּוּדֵי אֵינָה בְּבִכּוּרִים. וְאִם עַל פִּי שְׂאִינָה בְּבִכּוּרִים אֵינָה נֶאֱכָלֶת אֶלָּא בְּטָהֳרָה. וְאִין מִעֲטָרִין אֶת הַבְּכֹרִים בְּכָל מְקוֹם אֶלָּא מִשְׁבַּעַת הַמִּינִים:

צפנת פענח מהד"ת ח עמוד ד. ראה בסוף.

24) מאירי ב"ק שם. כבר ידעת שהבכורים טעונים הבאה בכלי שנאמר ושמת בטנא ומכל מקום אם היו מביאין אותם בכלי מתכות היו הכלים חוזרין לבעלים ואם היו מביאין בסלים של ערבה או של גמי וכיוצא באלו היו הסלים לכהנים:

25) רע"ב לבכורים. הסלים והבכורים נתנים לפהינים. סלי עֲנִיִּים נִתְּנִים לַפְּהִינִים, וּקְלָתוֹת שֶׁל עֲשִׁירִים מִחֲזִירִים לָהֶן, מִכָּאן אָמְרוּ בְּתַר עֲנִיָּא אֶזְלָא עֲנִיּוּתָא:

26) שבת צג עמוד ב. מִתְּנִי' הַמוֹצֵיא אוֹכְלִין פָּחוֹת

מְשִׁיעוֹר בְּכָלִי — פֶּטוֹר אֶף עַל הַכָּלִי, שֶׁהַכָּלִי טַפְלָה לוֹ, אֶת הַחֵי בַמָּטָה — פֶּטוֹר אֶף עַל הַמָּטָה, שֶׁהַמָּטָה טַפְלָה לוֹ. אֶת הַמֵּת בַּמָּטָה — חֵיב, וְכֵן כְּזֵית מִן הַמֵּת וּכְזֵית מִן הַנֶּבֱלָה וְכַעֲדוּשָׁה מִן הַשָּׂרֵץ — חֵיב, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר.

רמב"ם הלכות שבת ספי"ח. הַמוֹצֵיא פָּחוֹת מִכֶּשֶׁעוֹר אֶף עַל פִּי שֶׁהוֹצִיאוּ בְּכָלִי פֶטוֹר. שֶׁהַכָּלִי טַפְלָה לוֹ וְאִין כּוֹנְנוֹ לְהוֹצֵאת הַכָּלִי אֶלָּא לְהוֹצֵאת מֶה שֶׁכָּתוּב וְהָרִי אִין בּוֹ כֶּשֶׁעוֹר. לְפִיכָךְ אִם הוֹצִיא אָדָם חֵי שְׁאִינוֹ פָּחוֹת בַּמָּטָה פֶּטוֹר אֶף עַל הַמָּטָה שֶׁהַמָּטָה טַפְלָה לוֹ. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא כְּזֶה. הַמוֹצֵיא גִפְתְּ הַרוֹכְלִים אֶף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִיָּנִין הַרְבֵּה וְאִפְלוּ הוֹצִיָּאן בְּתוֹךְ כּפּוֹ אִינוֹ חֵיב אֶלָּא אַחַת. שֵׁם הוֹצֵאָה אַחַת הִיא:

(27) רמב"ם הלכות ביכורים רפ"ב. מִצְוַת עֲשֵׂה לְהִבְיֹא בְּכוֹרִים לְמִקְדָּשׁ. וְאִינָם נוֹהֲגִין אֶלָּא בְּפָנֵי הַבַּיִת וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּלִבְדֹּ שְׁנָאָמֶר (שְׁמוֹת כג יט) (שְׁמוֹת לד כו) "רִאשִׁית בְּכוֹרֵי אֲדָמָתְךָ תְּבִיֹא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ". וּמִבִּיאִין בְּכוֹרִים שֶׁל דְּבָרֵיהֶם מַעֲרִי סִיחוֹן וְעוֹג וּמִסּוּרְיָא. שֶׁהִקְוָה בְּסוּרְיָא פְּקוּנָה בִּירוּשָׁלַיִם. [אָבֵל עֲמוֹן וּמוֹאָב וּבְכָל] אֶף עַל פִּי שֶׁהֵן חֵיבִין בְּתִרְמָה וּבְמַעֲשָׂרוֹת מִדְּבָרֵיהֶם אִין מִבִּיאִין מִהֵן בְּכוֹרִים. וְאִם הִבְיֹא בְּכוֹרִים מִחוּץ לְאֶרֶץ אִינָן בְּכוֹרִים:

שם הלכה כ. הַמַּפְרִישׁ בְּכוֹרָיו וְנִמְקוּ אוֹ נִבְזְזוּ אוֹ אָבְדוּ אוֹ שְׁנִגְגְּבוּ אוֹ שֶׁנִּטְמָאוּ חֵיב לְהַפְרִישׁ אַחֲרֵיהֶם תַּחְתִּיהֶם שְׁנָאָמֶר (שְׁמוֹת כג יט) (שְׁמוֹת לד כו) "תְּבִיֹא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ" מִלְּמַד שֶׁהוּא חֵיב בְּאַחֲרֵייתָן עַד שֶׁיִּבְיֵאֻם לְהַר הַבַּיִת:

רדב"ז. הַמַּפְרִישׁ בְּכוֹרָיו וְנִמְקוּ וכו'. שֵׁם בַּמִּשְׁנָה הַפְּרִישׁ בְּכוֹרָיו נִבְזְזוּ וכו' מִבִּיא אַחֲרֵיהֶם תַּחְתִּיהֶם וְאִינוֹ קוֹרֵא וְהַשְׁנִיִּים אֵינָם חֵיבִים עֲלֵיהֶם חוֹמֶשׁ נִטְמָאוּ בַּעֲזָרָה נּוֹפֵץ וְאִינוֹ קוֹרֵא וּמִנִּין שֶׁהוּא חֵיב בְּאַחֲרֵיהֶם עַד שֶׁיִּבְיֵאֻם לְהַר הַבַּיִת שֶׁנֶּאֱמַר רִאשִׁית בְּכוֹרֵי אֲדָמָתְךָ תְּבִיֹא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ. הֵא לְמַדָּת שֶׁאִם נִטְמָאוּ חוּץ לַעֲזָרָה מִבִּיאִים אַחֲרֵיהֶם תַּחְתִּיהֶם אֲבָל אִם נִטְמָאוּ בַּעֲזָרָה פֶּטוֹר מִלְּהִבְיֹא אַחֲרֵיהֶם שֶׁהִרִי קִיִּים תְּבִיֹא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ:

(31) ירושלמי ביכורים פרק א הלכה ז. מָה טַעֲמוֹן דְּרַבְּנִין הַגְּדִיתִי הַיּוֹם. פֶּעַם אַחַת הוּא מַגִּיד וְאִינוֹ מַגִּיד פֶּעַם שְׁנִיָּה. וְלִית לְרַבִּי יוֹדָה כֵּן. אִית לִיה בְּאֶדָם אֶחָד. אָבֵל בְּשָׁנֵי כְּנִי אָדָם מַגִּיד וְחֹזֵר וּמַגִּיד. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוֹם יַחֲדִיד אֲנִי שׁוֹנֶה אוֹתָהּ. וְתַנִּי כֵן רַבִּי שְׁמַעוֹן כֵּן יְהוּדָה אוֹמֵר

מִשּׁוֹם רַבִּי שְׁמַעוֹן. שְׁנֵים אִין חֲנִיבִין עֲלֵיהֶן חוֹמֶשׁ. רַבִּי שְׁמוּאֵל כֵּן רַב יִצְחָק בְּשֵׁם רַב הוּנָא. שְׁנֵים לּוֹקְחִין אֶפִּילוּ מִן הַשּׁוּק. מָה אֶת עֶבֶד לוֹן. כְּתוּסָפֶת הַבִּיכּוּרִים אוֹ כְּעִטּוֹר הַבִּיכּוּרִים. אִין תַּעֲבָדִינוֹן כְּתוּסָפֶת הַבִּיכּוּרִים פֶּטוֹרִין מִן הַדָּמָאִי. אִין תַּעֲבָדִינוֹן כְּעִטּוֹר הַבִּיכּוּרִים חֵיבִין בְּדָמָאִי. נִטְמָאוּ בְּעֲזָרָה נּוֹפֵץ וְאִינוֹ קוֹרֵא. רַבִּי חֲמָא בַר עֲזֻקָּבָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינָה. נִטְמָאוּ הַבְּכוֹרִים הַסְּלִין גִּיתָנִין לַכֹּהֲנִים. דְּכָתִיב וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר הַטָּהוֹר מִיָּדָה. לְמִי נִצְרָכָה לְרַבִּי יוֹדָה. אֶף עַל גַּב דְּרַבִּי יוֹדָה אָמַר מַגִּיד וְחֹזֵר וּמַגִּיד. הָרִי שֶׁהִבְיֹא מִמֵּין אֶחָד קָרָא וְחֹזֵר וְהִבְיֹא מִמֵּין אַחֵר הָרִי זֶה אִינוֹ קוֹרֵא. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן תַּנִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן כֵּן יוֹסֵאִי כֵּן. וְאָמַרְתָּ וְשִׁמַּחְתָּ. הֵנִי אוֹמֵר עַל הַשְּׁמִיחָה.

כסף משנה. ומ"ש ואם נטמאו הביכורים אין הסלים לכהנים. יֵשׁ לְתוֹמָה דְּבִירוּשָׁלַיִם פ"ק דְּבִיכּוּרִים (הַלָּכָה ה') אִמְרִינָן אִיפְכָא וְיִלִּיף לֵה מִדְּכָתִיב וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר מִיָּדָה כְּלוֹמַר שְׁאִינוֹ לּוֹקַח הַטָּהוֹר וְכֵן הִיא גִירֶסֶת ר"ש וְהֵרָא"ש אֲבָל רַבִּינוּ גּוֹרֶס אִין הַסְּלִים לְכַהֲנִים וּלְפִי זֶה יִלִּיף מִדְּכָתִיב הַטָּהוֹר מִשְׁמַע הַטָּהוֹר הַנּוֹזֵכֶר עִם הַבִּיכּוּרִים כִּשְׁהֵם רִאוּיִים:

(33) מהר"י קורקוס. הִבְיֹא בְּכָלִי מִתְכוּת וכו' פ"ג דְּבִיכּוּרִים וּפְרָק הַחוּבָל אִמַּר לִיה רַבָּא לְרַבָּה בַר מְרִי מִנָּא הֵא מִילְתָּא דְּאִמּוֹר רַבָּנִן בְּתַר עֵנִיא אֲזֵלָא עֲנִיּוּתָא א"ל דְּתַנּוּ עֲשִׂירִים הִיוּ מִבִּיאִין בְּכוֹרֵיהֶם בְּקִלְתוֹת שֶׁל כֶּסֶף וכו'. וְאִם נִטְמָאוּ וכו' בְּסַפְרִים שֶׁלָּנוּ כְּתוּב בִּירוּשָׁלַיִם דְּבִיכּוּרִים פ"ק ר' חֲמָא בַר עֲזֻקָּבָא - בְּשֵׁם ר' יוֹסִי בַר חֲנִינָא נִטְמָאוּ הַבְּכוֹרִים הַסְּלִים נִתְנִין לְכַהֲנִים שֶׁנֶּאֱמַר וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיָּדָה דִּילִיף מִשּׁוֹם דְּמִשְׁמַע דְּפַעְמִים שְׁאִינוֹ לּוֹקַח אֶלָּא הַטָּהוֹר לְבַד כְּגוֹן שֶׁנִּטְמָאוּ הַבְּכוֹרִים שִׁיקָה הַטָּהוֹר לְבַדוֹ וְכֵן גִּרְסַת ר"ש וְהֵרָא"ש אֲבָל רַבִּינוּ נִרְאָה שְׁגוּרֶס אִין הַסְּלִים לְכַהֲנִים וְא"כ תִּהְיֶה הַרְאִיָּה מִדְּכָתִיב וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר וְהַנִּיחוֹ וְגו' הִכָּא דְּשִׁיךְ הַנַּחָה לְפָנֵי הַמִּזְבֵּחַ שִׁיךְ וְלָקַח אֲבָל כִּשְׁנִטְמָא דְּאִי אֲפֻשֶׁר לְהַנִּיחוֹ לְפָנֵי הַמִּזְבֵּחַ אִין שֵׁם לְקִיחָה א"ן מִדְּכָתִיב הַטָּהוֹר דְּמִשְׁמַע הַטָּהוֹר הַנּוֹזֵכֶר דְּהִיֵּינוּ עִם הַבְּכוֹרִים יָקַח אֲבָל טָהוֹר לְבַדוֹ לֹא יָקַח כֵּךְ נִרְאָה לְפָרֶשׁ לְדַעַת רַבִּינוּ וּמ"מ הַגִּרְסָא הָאֲחֵרָת עוֹלָה יָפָה.

(34) פרשתינו כו, ב. וְלָקַחְתָּ מִרִאשִׁית הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר וְהָיָה אֵלֶיךָ נִתָּן לָךְ וְשִׁמַּחְתָּ

בטנא ונהלכת אל המלום אשר יבחר יהנה אלתיך לשון שמו שם:

רש"י ד"ה מראשית. ולא כל ראשית, שאין כל הפרות חייבים בכורים אלא שבעת המינין בלבד, נאמר כאן "ארץ" ונאמר להלן (דברים ח') "ארץ חטה ושערה וגו'", מה להלן מבעת המינים ששפחה בהן ארץ ישראל, אף כאן שבח ארץ ישראל שהן שבעת מינין (ספרי; מנחות פ"ד):

ספורנו. מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך. המשובחים שבכל פירותיה כמו וראשית שמנים ימשחו נקובי ראשית הגוים. והמשובחים הם ז' מינין שנשתבחה בהם ארץ ישראל כמו שבא בקבלה. וזה באור מה שצוה למעלה באמרו ראשית בכורי אדמתך תביא. וביאר שבאמרו ראשית בכורי אדמתך היתה הכונה שתביא הבכורים ממבחר פירות אדמתך והם ז' המינים שנשתבחה בהם:

מנחות פד עמוד ב. יתיב רבה וקא אמר לה להא שמעתא איתיביה רבי אחא בר אבא לרבה (ויקרא ב, יב) קרבן ראשית שתהא ראשית לכל המנחות וכן הוא אומר (במדבר כח, כו) בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועותיכם

ספרי ר"פ כו, ב. (ב) ולקחת מראשית כל פרי האדמה, יכול כל הפירות יהו חייבים בבכורים תלמוד לומר מראשית ולא כל ראשית ועדין איני יודע איזה מין חייב ואיזה מין פטור הריני דן נאמר הבא בכורי ציבור והבא בכורי יחיד מה בכורי ציבור האמורים (ויקרא כג יז) להלן משבעת המינים אף בכורי יחיד האמורים כאן משבעת המינים, מה להלן חטים ושעורים אף כאן חטים ושעורים, מנין לרבות שאר מינים תלמוד לומר (שמות כג יט) בכורי אדמתך ריבה אחר שריבה הכתוב מיעט הא אין עליך לדון אלא כדן הראשון, נאמר הבא בכורי ציבור והבא בכורי יחיד מה בכורי צבור משבעת המינים האמורים בשבח הארץ אף בכורי יחיד משבעת המינים האמורים בשבח הארץ, ואלו הם (דברים ח ח) חטה ושעורה וגפן ותאינה ורימון ארץ זית שמן ודבש,

ירושלמי בכורים פרק א הלכה ג. אין מביאין ביכורים כול'. אלו פתיב ולקחת ראשית כל פרי האדמה הייתי אומר כל הדברים והיו חייבין בביכורין. תלמוד לומר

מראשית ולא כל ראשית. אם מראשית ולא כל ראשית אין לה אלא חטים ושעורים בלבד. תלמוד לומר פרי אדמתך ריבה. וריבה את הכל. נאמר כאן ארצך ונאמר כאן ארץ חטה ושעורה. מה ארץ שצאמר להלן בבעת המינין הכתוב מדבר אף ארץ שצאמר כאן בבעת המינין הכתוב מדבר.

(35) רמב"ם שם הלכה ב. אין מביאין בכורים אלא מבעת המינין האמורים בשבח הארץ. והם החטים והשעורים והענבים והתאנים והרמונים והזיתים והתמרים. ואם הביא חוץ מבעת המינין לא נתקדשו:

שם רפ"ב. מצות עשה להביא בכורים למקדש. ואינם נוקטין אלא בפני הבית ובארץ ישראל בלבד שצאמר (שמות כג יט) (שמות לד כו) "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלתיך". ומביאין בכורים של דבריהם מערי סחון ועוג ומסורקא. שהקונה בסורקא פקונה בירושלים. [אכל עמון ומואב וכל] אף על פי שהן חייבין בתרומה ובמעשרות מדבריהם אין מביאין מהן בכורים. ואם הביא בכורים מחוץ לארץ אינן בכורים:

(38) רמב"ם שם הלכה ג. אין מביאין לא מתמרים שבהרים. ולא מפרות שבעמקים. ולא מזיתי ששמן שאינן מן המבחר. אלא מתמרים שבעמקים ומפרות שבהרים לפי שהן מן המבחר [ואם הביא שלא מן המבחר] כגון תמרים שבהרים ותאנים סורות ומרקבות וענבים מאבקות ומעשנות לא נתקדשו:

(40) זהר חלק ג רנג עמוד א. ובחבורא קדמא (במדבר כ"ח:כו) וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה וגו'. אמר רבי אבא, יום הבכורים, מאן יום. דא נהר היוצא מעדן, דאיהו יומא מאינון בכורין עלאין. ודא איהו דאורייתא פליא ביה, ואיהו אפיק כל רזין דאורייתא. ובגין דאיהו אילנא דחיי, פרי אילנין אצטריכו לאורייתא. **רעיא מהימנא** (במדבר כ"ח:כו) וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה וגו'. רבי אבא אמר, יום הבכורים אינון בכורים עלאין דאורייתא. דא הוא דכתיב, (שמות כ"ג:י"ט) ראשית בכורי אדמתך תביא וגו'. אמר רעיא מהימנא, כגוןא דבכורים לאמהון, אופי הכי אתקריאו פירות בכורים, דפירות דאילנין, (הושע ט:י') כבפורה בתאנה, הכי ישראל קדמונים ובכורים לקודשא בריך הוא, מפל אומין דעלמא, דא הוא דכתיב,

(ירמיה ב) קדש ישראל לידן וגו'. ובגין דא אתמר בהון, (שמות כ"ג: י"ט) תביא בית יהנה אל ה'יד. ובגין דא אומין עובדי פוכבים ומזלות, דאתמר בהון (ישעיהו ט"ז: י"א) ויאכלו את ישראל בכל פה. יאשמו רעה תבא אליהם.

בראשית רבה רפ"ו. ויהי אברהם בן תשעים שנה ותשע שנים (בראשית יז, א), (הושע ט, י): פנכים במדבר מצאתי ישראל בפניה בתאנה בראשיתה וגו', אמר רבי יודן התאנה הזו בתחלה אורים אותה אחת אחת, ואחר כך שמים, ואחר כך שלשה עד שאורים אותה בסלים ובמגרפות, כך בתחלה (יחזקאל לג, כד): אחד הנה אברהם ויירש את הארץ, ואחר כך שנים, אברהם ויצחק, ואחר כך שלשה, עד אברהם יצחק ויעקב, ואחר כך (שמות א, ז): ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד, אמר רבי יודן מה התאנה הזו אין לה פסלת אלא עקצה בלבד, העבר אותו ובטל המום, כך אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אין כך פסלת אלא הערלה, העבר אותה ובטל המום, (בראשית יז, א): התהלך לפני ה' והיה תמים.

42) אור התורה פרתשינו תתרט. וה' כי תבא כו' ולקחת מראשית כל פרי כו' ולקח הכהן הטנא כו' והניחו לפני מזבח ה' כו' וענית ואמרת כו'. הנה במצות הבכורים יש ב' דברים, הבאת הבכורים וקריאת הפרשה של הבכורים ארמי אבד אבי כו', ובמדרש תנחומא פ' תבא צפה מרבע"ה ברוה"ק וראה שבהמ"ק עתיד ליחרב והבכורים עתידין ליפסק עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין ג' פעמים בכל יום כו', י"ל מהו ענין התפלה כמו מצות בכורים וי"ל הפסוק בפ' משפטים ופ' תשא ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו, מהו הסמיכות והשייכות של בכורים לענין לא תבשל גדי כו' הנה כתיב כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם כו' וארז"ל שהאבות הן בכורים כמו שהבכורים קודם לכל וקודם לתרומה שנק' ג"כ ראשית, כן האבות הן בכורים שעלו במח' ואף ישראל נק' קדמונים ובכורים כמ"ש קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תבואתה תבואתה.

43) בראשית רבה פ"א. ד. בראשית ברא אלהים, ששה דברים קדמו לבריאת העולם, יש מהן שנבראו, ויש מהן שעלו במחשבה להבראות. התורה והפסא הפסוד, נבראו. תורה מנין, שנאמר (משלי ח, כב): ה' קנני

ראשית דרכו. פסא הפסוד מנין, דכתיב (תהלים צג, ב): נכון פסאף מאז וגו'. האבות וישראל בית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות, האבות מנין, שנאמר (הושע ט, י): פנכים במדבר וגו'. ישראל מנין, שנאמר (תהלים עד, ב): זכר עדתך קניית קדם. בית המקדש מנין, שנאמר (ירמיה יז, יב): פסא כבוד מרום מראשון וגו'. שמו של משיח מנין, שנאמר (תהלים עב, יז): יהי שמו לעולם וגו'. רבי אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה, שנאמר (תהלים צ, ב): בטרם הרים ילדו, ואותה השעה תשב אנוש עד דכא וגו', אבל איני יודע אינה מהם קדם, אם התורה קדמה לכסא הכבוד ואם פסא הכבוד קדם לתורה, אמר רבי אבא בר פהנא התורה קדמה לכסא הכבוד, אמר רבי אבא בר פהנא התורה קדמה לכסא הכבוד, שנאמר (משלי ח, כב): ה' קנני ראשית דרכו וגו', קודם לאותו שכתוב בו (תהלים צג, ב): נכון פסאף מאז. רבי הונא ורבי ירמיה בשם רבי שמואל בר רבי יצחק אמרו, מחשבתו של ישראל קדמה לכל דבר, משל למלך שהיה נשוי למטרונה אחת, ולא היה לו ממנה בן, פעם אחת נמצא המלך עובר בשוק, אמר טלו מילנין וקלמין זו לבני, והיו הכל אומרים, בן אין לו והוא אומר טלו מילנין וקלמין זו לבני, חזרו ואמרו המלך אסטרולוגוס גדול הוא, אלולי שצפה המלך שהוא עתיד להעמיד ממנה בן לא היה אומר טלו מילנין וקלמין לבני. כך אלולי שצפה הקדוש ברוך הוא שאחר עשרים וששה דורות ישראל עתידין לקבל את התורה, לא היה כותב בתורה צו את בני ישראל, דבר אל בני ישראל. אמר רבי בנאי, העולם ומלואו לא נברא אלא בזכות התורה, שנאמר (משלי ג, יט): ה' בחקמה יסד ארץ וגו'. רבי ברכיה אמר בזכות משה, שנאמר (דברים לג, כא): ויבא ראשית לו. רב הונא בשם רב מתנה אמר, בזכות שלשה דברים נברא העולם, בזכות חלה, ובזכות מעשרות, ובזכות בכורים, ומה טעם, בראשית ברא אלהים, ואין ראשית אלא חלה, שנאמר (במדבר טו, כ): ראשית ערסתיכם, אין ראשית אלא מעשרות, ה' דאף אמר (דברים יח, ד): ראשית דגנך, ואין ראשית אלא בכורים, שנאמר (שמות כג, יט): ראשית בכורי אדמתך וגו'.

44) פרש"י פרשתינו כו, יג. ככל מצותך. נתתם פסדכם, לא הקדמתי תרומה לבכורים ולא מעשר לתרומה ולא שני לראשון, שהתרומה קרויה ראשית, שהיא ראשונה משנעשה דגן, וכתב (שמות כ"ב)

"מלאכתך ודמעתך לא תאסור" — לא תשנה את הסדר (ספרי):

(45) משפטים כג, יט. ראשית בכורלך אדמתך תביא בית יהונה אללהיך לא-תבשל גדי בחלב אמו:

תשא לד, כו. ראשית בכורלך אדמתך תביא בית יהונה אללהיך לא-תבשל גדי בחלב אמו:

קרח יח, יב. כל חלב וצֵהָר וכל-חלב תירוש ודגן ראשיתם אשר-יתנו ליהונה לך נתתם:

רש"י ד"ה ראשיתם. היא תרומה גדולה:

שופטים יח, ד. ראשית דגנך תירשך ויצֵהָרך וראשית גז צאנך תתן-לו:

רש"י ד"ה ראשית דגנך. זו תרומה, ולא פרש בה שעור, אבל רבותינו נתנו בה שעור — עין יפה אחד מארבעים, עין רעה אחד מששים, בינונית אחד מחמשים, וסמכו על המקרא שלא לפחת מאחד מששים שְנָאֵמַר (יחזקאל מ"ה) ששית האִיפָה מחמר החטים, ששית האִיפָה חצי סֵאָה, כשאתה נותן חצי סֵאָה לזכר הרי אחד מששים, שהפך שלושים סאין (תלמוד ירושלמי תרומות פ"ד):

(49) מלאכים א פרק יז, א. וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ הַתְּשִׁבִי מִתְּשֻׁבִי גִלְעָד אֶל-אַחֲאֵב חִי-יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לִפְנֵינוּ אִם-יְהִינָה הַשְּׂגִימִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם-לִפְנֵי דְבָרִי:

שם יח, טו. וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ חֵי יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לִפְנֵינוּ כִּי הַיּוֹם אֲרָאָה אֵלָיו:

מלאכים ב פרק ג, יד. וַיֹּאמֶר אֱלִישֶׁע חִי-יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לִפְנֵינוּ כִּי לִוְיָ פָנִי יְהוֹשִׁעַט מִלֶּד-יְהוָה אֲנִי נִשְׂאָ אִם-אֶבִּיט אֶלֶיךָ וְאִם-אֲרָאֲךָ:

שם ה, טז. וַיֹּאמֶר חִי-יְהוָה אֲשֶׁר-עֲמַדְתִּי לִפְנֵינוּ אִם-אֶקְּחָ וְנִפְצַר-כֹּוֹ לְקַחַת וְנִמָּאֵן:

זהר חלק א רלג עמוד ב. ומנא לן דקנימין קמיה, דכתיב, (מלכים א י"ז:א') חֵי יְיָ אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לִפְנֵינוּ. עמדתו נדאי, והא אוקמוה. ובגין כך גלמי ראו עיניו, עד לא יתחזי (צולמא) בעלמא. ועל ספרך פלם יפתבו, דהא כל נשמתין, בההוא דיוקנא דלהון, בלהו בספרא פתיבין.

ימים יצרו, הא אוקמוה יצרו נדאי, ולא אחד בהם, בהאי עלמא למיקם בקיימא דמאריהון, כדקא חזי.

שם חלק ג סח עמוד ב. ותנא, מיומא דאתברי עלמא, קיימי קמיה דקודשא בריה הוא, ואתעכבו עד דמטא זמנא לאסתא לון בארעא, ואלין שליטו לעילא ונתא, הדא הוא דכתיב חֵי יְיָ אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לִפְנֵינוּ, אֲשֶׁר אֲנִי עומד לא פתיב, אלא אֲשֶׁר עמדתי. לבתר אהדר לאתריה, וסליק לאתריה, ואינון אחרנין לא סלקין עד דימותון. בגין דלא קיימו קודם לכן כאינון אחרנין. ובגין כך אליהו אתעביד שליחא, מלאכא לעילא, ואליו דמתדבקן יתיר למלאכא.

לקוטי שיחות חלק כה עמוד 147. ראה בסוף.

(50) לקוטי תורה במדבר ב עמוד א. אלא הענין שתכלית ירידת הנשמות לא היתה בשביל קיבול שכון בעוה"ב בלבד אלא הירידה היא צורך עליה גם בעודן בעוה"ז מלוכשות בגוף הגשמי והוא ענין מארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב כי כל חיי העוה"ב הוא שנהנין מזיו השכינה ואין זה אלא זיו כו' משא"כ תשובה ומע"ט נק' בזוהר לאשתאבא בגופא דמלאכא (וע' בפ' יתרו ע"פ זכור את יום השבת ובשיר השירים ע"פ אני ישנה מענין פי' לאשתאבא בגופא דמלאכא, והנה עם היות כי עיקר גילוי בחי' זו יהי' לעתיד וע"ז אמרו עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש. מ"מ הארה מבחי' זו מאיר ג"כ בג"ע וכמ"ש בסש"ב פ' ל"ט בשם הזוהר ונהנין מזיו השכינה כו' והוא זיו תורתן ועבודתן ממש כו', ולפ"ז יש לומר שזיו תורתן ועבודתן המאיר בג"ע התחתון הוא הגבה מאוד נעלה מהבחי' שהשיגה הנשמה אפי' בג"ע העליון קודם ירידתה בעוה"ז....

שם ראה כז עמוד א. ומעתה יובן עליו שיהיה בנשמות אחרי ירידתם להתלבש בגוף כי הנה מקור הנשמה הוא מבחי' פנימית הכלים שהן פנימיות ע"ס דאצילות שהן כגופא לגבי נשמתא בחי' אור א"ס השורה ומתלבש בתוכם ונק' טהורה היא בבחי' אצילות ואח"כ אתה בראתה אתה יצרתה כו' שירדה בבחי' ע"ס וירידה זו צורך עלייה היא כי בקיום המצות בעוה"ז אומרים אשר קדשנו במצותיו בבחי' קדוש שהוא למעלה מבחי' טהור כנודע שבחי' טהור נאמר בלויים ובחי' קדוש בכהנים. והענין כי טהור מלשון כעצם השמים לטהר ומלשון תרגום צהרים

טיהרא שהוא מלשון בהירות שהנשמה היא בבחי' בהירת האור באצילות. ומ"מ לא שייך שם זה אלא בבחי' איזה דבר שהוא יש ונתפס בו איזה ממש אלא שמהות הזה הוא בהיר מאד וזך והיינו בחי' כלים דאצילות. אבל בחי' קדוש פי' מובדל דהיינו שהוא מובדל ומופשט מכל גדר מהות שא"א לומר בו אפילו לשון בהירות כלל והוא הוא אור א"ס עצמו דלית מחשבה תפיסא ביה ולא מכל אליון מדות כלל.

(51) המשך ס"ו עמוד תצא. וידוע דהירידה היא בשביל העליה שנעשה עי"ז וכמ"ש טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף דעסק התורה ומצות שהנשמה עוסקת בהם בעוה"ז זה טוב יותר מהלימוד אהוי"ר שהנשמה מורגלת בהם למעלה שע"י עסק התו"מ ה"ה עולה למעלה יותר כו'. אמנם ג"ז אינו מובן לפי משנת"ל דשרש הנשמות הוא למעלה מאד עד בחי' עצמות אוא"ס שלפני הצמצום כמו שהיא למעלה עדיין מבחי' עלות הרצון כו', וא"כ לכאורה מה שייך עלי' עוד למעלה מזה כו'. אך הענין הוא דאמיתית אור הנשמה כמו שהיא מצד שרשה ומקורה בבחי' עצמות אור א"ס כו' זהו שנמשך ומאיר דוקא בירידתה למטה כו' דהנשמה כמו שהיא למעלה אינו מאיר בה בחי' שרשה ומקורה דכמו שהיא למעלה התגלותה הוא רק כמו שהיא מבחי' התגלות האותיות דמח' כו' (ולכן גם הנשמה היא בבחי' עומדים למעלה כמו המלאכים כו') ורק בירידתה למטה נמשך בה כח שרשה ומקורה כמו שהיא בבחי' כח המח' בחי' אותיות החקיקה עד רום המעלות כו'. וביאור הענין הוא, דהנה כתיב ויפח באפיו נשמת חיים ואיתא בזהר דמאן דנפח מתוכו נפח מתוכו ופנימיותו ממש שהוא ענין נפיחה בכח כו' דזהו דוקא בבריאת אדה"ר דבכללות הבריאה הרי ארז"ל לא בעמל ויגיעה ברא הקב"ה כו' ובבריאת אדה"ר ויפח באפיו בבחי' נפיחה בכח כבי'. והענין הוא דהנה כתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו כו' ובכדי שהאדם שלמטה היינו צורת נשמתו בגופו הגשמי יהי' בבחי' צלם ודמות שלמעלה בבחי' צורת עצמי כו' זהו ע"י נפיחה בכח דוקא, עד"מ כמו שמנפח אדם מכח רוחו העצמי ממש באיזה דבר גולם לעשות ציור כלול מצורתו בעצם הרי ינפח בכל כחו מתוכו ופנימיותו כו' דבכדי שיציור הציור מצורתו בדבר נבדל ממנו צ"ל בכח וגבורה יתירה יותר מכפי כחו הבא במדה והוא למעלה מאור וחיות נפשו שבגופו המוגבל, והיינו שזהו מבחי'

רוח המקיפים שבנפש שנק' צלם כו', ובדוגמא כזאת הוא בהולדה בדומה דרוח יזרעו והיינו דוקא כשבא בכח וגבו' דכל שאינו יורה כחץ אינו מוליד כו'. וכן מצד נשמתו הנה בכדי שימשיך נשמה לבנו שתהיה ענף משרש נשמתו זהו דוקא הוא בעצמו הוא במעלה ומדריגה גבוה יותר כו' ועמ"ש בשל"ה דקע"ה ע"ב ותלוי בכוונה יתירה כו'. והדוגמא מזה יובן למעלה מ"ש נעשה אדם בצלמנו כדמותנו כו' די"ל גם מצד הגוף דצורת הגוף נצטייר באופן שיהי' כלי לצורת הנפש, ונודע דהאדם בגופו יש ציור שם הוי' וכמ"ש א"א גולם תבניתך מן האדמה יצרת כו' והעיקר מצד הנשמה שזהו מה שיצר צורת הנשמה הכללית דאדה"ר בגופו מצורת נר"ן דאצילות שנאצל מעצמותו ית' וכמ"ש כל הנק' בשמי בשמי ממש ולכבודי בראתיו בצורה ראשונה (בחי' נשמה שזהו מבחי' נשמה שבאצילות כו') ויצרתיו צורה שני' בחי' רוח מרוח כו' אף עשיתיו בנפיחת הרוח בגוף שהוא בחי' נפש כו', וכל ג' מדריגות הנ"ל בחי' נר"ן הכל בא מכח העצמי והפנימי של הרוח האלקי דהיינו מבחי' המקיפים דנר"ן כו' והוא מטעם הנ"ל שכדי שיציור צורה העצמית בדבר נבדל למטה (דהיינו בחי' צורת נשמתו למטה כו') צ"ל ע"י תגבורת כח העצמי ביותר מכפי האו"פ המצומצם בנר"ן כו', ואין לרוח והבל החיצוני שבקול ודבור העליון דע"מ ערך כלל לזה הרוח שנפח באפיו כו', וכמו"כ גם בחי' קול פנימי שבמח' עילאה שבהם נבראו בחי' עלמין סתימין כו' אין לזה ערך לגבי בחי' ויפח באפיו כו' להיות שכ"ז אינו בא מבחי' העצמיות. אבל המשכת הנשמה בגוף שנפח באפיו שזה בא מבחי' העצמיר כו'....

תניא ספ"מ. וְהָנָה, אֵף דְּחִילוֹ וְרַחֲמֵי הָם גַּם פֶּן מִתְרַגֵּל מִצֻּרֹת, אֵף עַל פִּי כֹן, נִקְרָאִין "גִּדְּפִין", לְהִיּוֹת, כִּי תִכְלִית הָאֱהָבָה הִיא הַעֲבֹדָה מֵאֱהָבָה, וְאֱהָבָה פְּלִי עֲבֹדָה, הִיא "אֱהָבָה פְּתֻעֵנוּגִים", לְהִתְעַנֵּג עַל ה' מִעֵין עוֹלָם הִבָּא וְקִבְּלַת שֶׁכֶר, וְ"הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם", קְתִיב, וְ"לִמְחֹר לְקַבֵּל שֶׁכֶרָם".

(53) אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ חלק ג עמוד שה. והנה האדם הוא עולם קטן כדאי' באדר"נ דכל מה שברא הקב"ה בעולם ברא באדם, ולכן הנה העולם נקרא גוף גדול, והאדם נקרא עולם קטן, ולזאת הנה כשם שבעולמות הרי התכלית הוא עוה"ז התחתון הנה כמו"כ

בהאדם הרי התכלית הוא לבושי הנפש במחשבה ודבור, והעיקר הוא בכח המעשה בלמוד התורה וקיום המצוות בפועל אשר בהם ועל ידם משלים סוד כונה העליונה בבריאת עוה"ז וירידת הנשמה למטה לברר את הלא-טוב שבאדם עצמו ובחלקו בעולם להיות כולו טוב.

אגה"ק סוס"כ. ואחרי הדברים והאמת האלה נעת לנבון נקל להבין, על-ידי כל הנזכר לעיל, גודל מעלת המצוות מעשיות, אשר הן תכלית ירידת הנשמות לעולם הזה הגשמי, כמו שכתוב: "היום לעשותם", ו"יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם-הבא".

(57) לקוטי שיחות חלק יח עמוד 33. עס איז אבער פֿאַרט ניט מובן: אמת טאקע, אז בכדי צו מאכן א דירה לו ית' בתחתונים דארף מען האָבן די תורה למטה - דאָס נעמט אָבער ניט אַראָפּ די טענת המלאכים מצד דינא דבר מצרא: סוף-סוף זיינען זיי בני מצרא און זיי ווילן מאַכן א דירה" (בית") - עכ"פ - בעליונים? מוז מען זאגן, אז דער ענין פון דירה לו ית' - המשכת העצמות - קען מען בכלל ניט אויפטאן (אפילו ניט בעליונים) דורך עבודת המלאכים; דוקא דורך עבודת התחתונים ווערט עצמותו ית' נמשך אין סדר ההשתלשלות.

(60) זהר חלק ג קנב עמוד א. פֿהאי גוֹנא אוֹרִיִּיתא, אית לה גופא, ואינון פקודי אוֹרִיִּיתא, דאקרון גופי תורה. האי גופא מתלבש בלבושין, דאינון ספורין דהאי עלמא. טפשוין דעלמא, לא מסתכלי אלא ביהוה לבושא, דאיהו ספור דאורייתא, ולא נדעי תיר, ולא מסתכלי במה דאיהו תחות ההוא לבושא. אינון דנדעין תיר, לא מסתכלן בלבושא, אלא בגופא, דאיהו תחות ההוא לבושא. חפמין עבדי דמלכא עלאה, אינון דקיימו בטורא דסיני, לא מסתכלי אלא בנשמתא, דאיהו עקרא דכלא אוֹרִיִּיתא ממש. (ולעלמא) ולזמנא דאתי, זמינין לאסתכלא בנשמתא דנשמתא דאורייתא. תא חזי, הכי נמי לעילא, אית לבושא, וגופא, ונשמתא, ונשמתא לנשמתא. שמיא וסיליהון. אליון אינון לבושא. ונקסת ישראל, דא גופא, דמקבלא לנשמתא, דאיהו תפארת ישראל. ועל דא איהו גופא לנשמתא. נשמתא דאמרן דא תפארת ישראל, דאיהו אוֹרִיִּיתא ממש. ונשמתא לנשמתא, דא איהו עתיקא קדישא. וכלא אחיד דא בדא.

(61) רמב"ם שם פרק ד הלכה יג. המביא בפניו מאסר סג הספות ועד חנכה אף על פי שהפרישן קדם הקדג מביא ואינו קורא שְׁנָאֵמֶר (דברים כו יא) "ושמחת בכל הטוב" ואין קריאה אלא בשעת שמחה מחג השבועות עד סוף הקדג. ושאר המביאין חוץ מאלו מביאין וקורין:

(62) ספר השיחות תש"ה עמוד 83. השתא הכא לשנה הבאה בני חורין. עס איז לאו דוקא לשנה הבאה מען דארף ניט ווארטן ביז איבער א יאר ערב פסח, נאר עס קען זיין פון מארגן, וועט ממילא זיין לשנה הבאה.

רצט.

ואמרת אליו, ולא כפוי טובה. הגדתי היום לה' אלהיך כי באתי, פצם אחת אתה קורא בשנה ואין אתה קורא פעמים בשנה. כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו, פרט לגרים. לתת לנו, פרט לעבדים רבי שמעון אומר פרט לעבר הירדן שנטלתו מעצמך סליק פיסקא ש.

- (ד) ולקח הכהן הטנא מידך, מיכן אמרו העשירים מביאים בכוריהם בקלות של כסף ושל זהב והעניים מביאים בסלי נצרים של ערבה קלופה והסלים והבכורים ניתנים לכהנים בשביל לרבות מתנה לכהנים.
- מידך, מלמד שטעונים תנופה דברי רבי אליעזר בן יעקב. והניחו לפני מזבח ה' אלהיך, כל זמן שיש לך מזבח יש לך בכורים וכל זמן שאין לך מזבח אין לך בכורים. והניחו, מיכן אמרו נגנבו או אבדו חייב באחריותם נטמאו בעזרה נופץ ואינו קורא סליק פיסקא

שא.

(ה) וענית ואמרת, נאמר כאן עניה ונאמר להלן עניה מה עניה האמורה להלן בלשון הקדש אף עניה האמורה כאן בלשון הקדש מיכן אמרו בראשונה כל מי שהוא

1 ולא כפוי טובה, רש"י, פ"ו: 2 פעם אחת וכו', רש"י, פ"ו, תוספתא בכורים פ"א ה"ד (ע' 100), וכן במשנה שם א' ט', וכן בירושלמי שם ס"ד ע"ב: 3 פרט לגרים, פ"ו, משנה בכורים פ"א מ"ד, תוספתא שם פ"א ה"ב (ע' 20); ולשון הזור, אורח קצ"ט, ותניא בספרי אשר נשבעת לאבותינו פרט לגרים ולעבדים משוחררים; אבל באור זרוע ח"א סי' ק"ו, ותניא בספרי אשר נשבע ה' לאבותיכם פרט לגרים לתת לנו פרט לעבדים; 4 פרט לעבדים, פ"ו, משנה שם א' ה', לקמן פי' ש"א (ע' 320, שורה 11), מכילתא משפטים פ"ב (ק"ב ע"א, ע' 335). — לעבר הירדן וכו', ירושלמי בכורים פ"א ה"ב (ס"ד ע"ב) סתמא, ועיין משנה שם בשם ריה"ג, וכן לקמן פי' ש"א (ע' 319, שורה 14), מכילתא בא, מככת פסח, פ"ו (כ' ע"א, ה"ר ע' 63), מכילתא דרשב"י י"ג ה' (ע' 32); ועיין עוד ספרי במדבר פי' קל"ד (ע' 181), ובספר לדוד צבי, לכבוד ר' דוד הופמאן ע' 35.

5 מיכן אמרו וכו', משנה שם ג' ח': 8 מלמד וכו', רש"י, פ"ו, ת"י, משנה בכורים ב' ד', ירושלמי שם ס"ה ע"א, בבלי סוכה מ"ו ע"ב, מכות י"ח ע"ב, מנחות ס"א ע"א, ועיין לקמן פי' ש"א (ע' 320, שורה 5): 9 כל זמן וכו', תוספתא שקלים פ"ג הכ"ד (ע' 179), ובמשנה שם סוף פ"ח, ועיין בבלי מכות י"ח ע"ב: 10 מיכן אמרו וכו', משנה בכורים א' ח', וירושלמי שם ס"ד ע"ב: 12 נאמר כאן וכו', למעלה פי' ר"י (ע' 243) ובצינונים שם, פ"ו — להלן, וענו הלויים (דברים כ"ז י"ד): 13 מיכן אמרו וכו', משנה בכורים פ"ג מ"ו, ועיין

1 ולא מרבטל, ולא תהיה א, שאינך ד' לה'—באתי ארבל, ל' מהטר — 2 אתה קורא בשנה הד, את קורא בשנה בט, אתה קורא ל', קורא בשנה א, בשנה את קורא ר — 3 לאבותינו] לאבותיכם אד [אור זרוע] | פרט לגרים—לעבדים] ל' ה' | לגרים] לגוים ר — 4 לעבר א מהר, לשבעבר בטלד | שנטלתו [שאת נטלתו ה] מעצמך א, שלא נטלתו מעצמך רמ, שנטלו מעצמם בטלד | סליק פיסקא ד, ל' ארבל —

5 העשירים] עשירים אמ' | בכוריהם בלה, בכורים אמד, את בכוריהם ר — 6 ושל זהב—של ערבה קלופה] כול' מתני' ר' | והעניים מביאים ה, עניים מביאים אותם אמ, ועניים בטלד | נצרים] נסרים א' | והסלים [הסלים] והבכורים אמד, והסלים בט, והנלים ל', וסלים ד — 7 ניתנים] נותן א, נותנים ב' | בשביל לרבות אמר [נ"א בון] לרבות ה, בשביל לזכות טלבו, לזכות ד — 8 מידך] ל' א' | מלמד] מכאן למדנו א' | מלמד—תנופה] ל' ל' | תנופה] רמזנופה רבה ז' | דברי ראב"י ארה, [פס' זוט'], דברי ר' אליעזר בן יעקב מ, ר' אליעזר בן יעקב ב, ר' אליעזר בן יעקב אומר דטו, ראב"י אומר כל שטעונין רמזנופה ל' | והניחו ארמבטז [מזורה], והג' ה, והנחתו לך | מזבח ה' אלהיך] המזבח לה' א — 9 זמן] מקום א' | וכל [כל ר] זמן שאין רבטלרה, אין אמ — 10 והניחו ה, ל' אמר בטלד | מיכן אמרו] מיכן אתה אומר ר, מכאן ט' | נגנבו— באחריותם] ל' ר' | אבדו אה, שאבדו בטלד | חייב אמהלה, חייבים בט' | נטמאו] ניטמו ר' | נופץ] נותן אמ — 11 ואינו אמרה, ואין בטלד | סליק פיסקא ד, ל' ארבל —

12 נאמר—כאן בלשון הקדש] ל' ט' | עניה האמורה אמד, ל' בלד וכן בזמון — 13 בראשונה אמרה, ל' ב

11 ואינו אמרה, ואין בטלד | סליק פיסקא ד, ל' ארבל —

12 נאמר—כאן בלשון הקדש] ל' ט' | עניה האמורה אמד, ל' בלד וכן בזמון — 13 בראשונה אמרה, ל' ב

נוסח הדפוס פרק שמיני נוסח הכ"י קי

דף נז. (כתיב) ומקצה כו' נינהו חמשה : (ו) [מאידכתיב] ומקצה כו' חמשה [אנשים] :
 (אותן שהוכפלו בשמות יהודה נמי (ז) [אלו הנכפלין בשמות והאיכא יהודה
 איכפולי מכפל א"ל] למילתיה : כי איכפל] למילתיה :
 (ויהי מתיו מספר) וואת ליהודה : (ח) וואת ליהודה [ויאמר] :
 וביקש רחמים : (ט) וביקש [עליהן] רחמים :
 (שיודה) יהודה (מיד) שמע : (י) [שהודה] יהודה [שנא' וואת ליהודה]
 שמע :
 קא מסקי למתיבתא : (כ) קא מסקי [ליה] למתיבתא :
 (מאי קאמרי רבנן ולמשקל (ל) [למישקל ולמיטרה] :
 ומיטרה) :
 (דאמרי אינשי) בחר עניא : (מ) [דאמור רבנן] :
 של זהב ושל כסף ועניים בסלי (נ) של כסף ושל זהב ועניים בסלי
 (נצרים) : (נצרים) :

ה ג ה ו ת

(ו) וכ"ה זכ"י ר' וזאה"ת והנוסח מ"ד הוא גם צילקוט סוף ויגש. וזכ"י פ' ליחא (כחצ)
 ומקסה. וזכ"י ה' ופ' ליחא נינהו (אנשים) וכ"ל צילקוט וכ"ה ישר : (ז) וזכ"י ה' [אלו] שהוכפלו
 צמות [א"ל והא איכא נמי יהודה דאיכפל] א"ל [יהודה] למילתיה כו' וכ"ה צילקוט. וזאה"ת
 וצילקוט כ"י ויגש צמות [א"ל הכך שיתא הווי] א"ל [יהודה] למילתיה ומלת יהודה הוא גם
 זכ"י פ' ור' : (הוא דאיכפל) זכ"י ר' [איכפל] : רש"י ד"ה חותם צד' שונלינו ופירו לחזקם
 [שלח ישלט צהן עין הרע] ואותן כו' וכ"ה צרש"י שצט"י : (ח) (ויהי מתיו מספר), וכן ליחא
 זכ"י פ' ור' וצגליון כ"י ה' וזאה"ת וצילקוט צד' שאלוניקו וצוטס ז' צ' וצמכות י"א צ'.
 וזכ"י ה' ליחא (מ"ד יחי כו' וואת ליהודה) וא"י צגליון. וצד' שונלינו פירו ווינליא רפ"א
 וצסיליאה ליחא (וואת ליהודה) ויפה הוסיפוהו צד"ו ש"ח : (ט) וכ"ה זכ"י פ' ועי' צספרי
 למכות, וזאה"ת [עליו] וכ"ה צוטס וצמכות. וזכ"י ה' עד [צצקס] משה רחמים [עליו] וזכ"י
 ר' עד [צצקס] משה [עליו] רחמים : (ארצעים שנה) זכ"י ר' [שנים] כו' היו [עלמות] יהודה
 וכ"ה חותן שנים צוטס : (י) שהודה, וכ"ה זכ"י פ' וצוטס : (מיד) וכ"ל זכ"י פ' ור'
 וצמכות וכן מחקו הצ"ח : שנא' וואת ליהודה, וכ"ה צאה"ת וכ"ה צכל הכ"י וצוטס וצמכות
 וצכולן ליחא (שנא'). וזאה"ת ליהודה ויאמר מיד שמע כו' וכ"ה צוטס : (כ) וכ"ה זכ"י ה'
 וזאה"ת, וזכ"י פ' לא הווי [מעילי ליה] וכ"ה צוטס וצמכות, וזכ"י ר' לא [הוה קא מעיל] :
 (ל) וכ"ה צוטס וצמכות. וזכ"י ה' לא הוה [קא מסתייעא מילתא למשקל ולמיטרה] צהדי
 כו' וכ"ה צאה"ת ושם ולמטרה [צשמעתא] ידיו וזכ"י ר' לא [מסתייע מילתא למיטרה ולמשקל
 ציני] רצנן. וזכ"י פ' ליחא (ולמשקל ומטרה צהדי רצנן) : ומיטרה, צכל הדפוסים הישנים
 ומיטרה וכ"ה עיקר לשון שקיל וטרי : (סליק) ליה שמעתא זכ"י ה' פ' ור' וזאה"ת [קא
 סלקא] ליה : (אליצא) דהילכתא זכ"י ר' [לפרוקי קושיא מפומא] דהילכתא ועי' צמכות : רש"י
 ד"ה לשפא שדונא צד' שונלינו פירו ווינליא ש"ח שדוכא : (מ) וכ"ה זכ"י ר' וצילקוט פ'
 תזריע רמו תקנ"צ : מצריו חסיה (א"ל רצא לרצה צ"ח) ליחא זכ"י ר' תכאן עד סוף הפרק :
 (ג) זכ"י ה' [צכוריהם] צקלחות של כסף ושל זהב ועניים [מציאין צכוריהן] צסלי [נצרים] כו'
 וכ"ה צאה"ת ומלת נצרים הוא גם צילקוט וצד' שונלינו פירו ווינליא וצד"ו ש"ח הוא כן גם

ז': (ולמה נקרא שמה מחלה ששמונים): (ס) [שמונים]:
 (דאמור רבנן) חברך קרייך: (ע) [דאמרי אינשי]:
 אוכפא (לגביך מוש א"ל) דכתיב: (פ) אוכפא [מוש לגבך] דכתיב:
 שרי (*אי מזה כו' בורחת): (ז) שרי [וגו']:
 מילתא (גנאה דאית בך) קדים (ק) מילתא [דמיגניא בך] קדים ואמרה
 אמרה (א"ל) דכתיב: דכתיב:
 (והטיב) ה' לאדוני (וזכרת אמתך): (ר) [כאשר ייטב] ה' לאדוני [וגו']:
 שמע ולא אכל: (ש) שמע [דאכל] ולא אכל:
 עבדך (ולצדוק כו' לא קרא): (ת) עבדך [וגו']:

ה ג ה ו ת

זרש"י וכ"ה צט"מ: (דחנן) עשירים צכ"י ר' [דחניא] וט"ס: נוחים, צכל הכ"י וצאה"ת
 וצכל הד' הישנים צגמ' וזרש"י יתנין (וצמקלחן נחונים): לכהנים, צכ"י פ' לכהן וכ"ה זרש"י
 וחולי הוא רק לכהן המניף ולא לכל המשמר: (ס) (צקיץ) מפני החמה צכ"י פ' [צחמה]:
 (ואמרי) אינשי שיתין צכ"י פ' ור' [דאמרי]. וצכ"י ה' ואמרי [נמי] אינשי: צאה"ת הסדר
 מנח הא מילתא דאמרי אינשי שיתין כו' כך ואמור רבנן השכם כו' הליכה דכתיב וכ"ה צצ"מ
 ק"ז צ' וצילקוט פ' משפטים רמז שכ"ט: ולא מנו (לגזר) צכ"י ר' [למחן]: צכ"י ה' [ח"ל]
 דכתיב לא ירעבו: צכ"י ה' שרצ ושמש [כיון דלא ירעבו ולא ילמחו לא יכס שרצ ושמש] וכ"ה
 צאה"ת ושם [ממילא] לא יכס כו' וכ"ה צמנוה"מ סי' ש"ד: את אמרת (מהתם) צאה"ת את
 אמרת [לי מנציחם] ואנא אחינא לך [מדאורייתא] ועצדחם: (זו ק"ש וחפלה) ליתא צכ"י ה'
 ושם בגליון זו ק"ש וכ"ה צילקוט ישעיה מ"ט חזל צצ"מ הנוסח גם צכ"י זה כצדפוס: צכ"י
 ר' וקיתון של מים [שחרית] ותניא כו' וליחא (מכאן כו' מקרצך), וצכ"י ה' ליתא (זה פת צמלח
 וקיתון של מים מכאן וחילך) ואי' בגליון: (מכאן וחילך) צאה"ת [ואח"כ]: (ותניא) מחלה
 צכ"י ה' [תניא]: (ששמונים כו' צגמטריא הכי הוי) צכ"י ה' [שים זה כמה חללים] חזל צצ"מ
 הוא גם שם כצדפוס: פת צמלח (שחרית) ליתא צכ"י ה'. וצאה"ת וכולן פת [של שחרית
 צמלח] מצטלן וצכ"י ר' צמלח [וקיתון של מים שחרית מצטלחן מכאן וחילך והסירותי מחלה
 מקרצך, חמרא דמילתא חוזה חיכלא רחמ' דא' סימן], ומלות רחמ' דא' לית להו פיתרא וחולי
 ל"ל מלה אחת דמריה או חמרא: (ע) וכ"ה צכ"י פ' ור' וצאה"ת וצילקוט פ' לך רמז ע"ט
 וכן הגיה התורת חיים דמשל הדיוט הוא: צאה"ת כחוצ מן חצרך קרייך עד וישמעו אליו כל
 צני ישראל אחר מרי נכסי קודם ח"ר חנן המוסר: (פ) וכ"ה צילקוט וצערוד ערך חקף
 וצט"מ וכ"ה צכ"י ה' ושם הוגה כצדפוס. וצאה"ת דאמרי אינשי [מרי קריוך] חמרא [חקף]
 אוכפא [לנפשיך] וכ"ה צילקוט כ"י פ' לך אוכפא [לנפשיך]: (ז) וצכ"י ר' וצאה"ת ליתא (אי
 מזה כו' תלכי) גזרתי (אנכי צורחת): (ק) וצכ"י ה' פ' ור' מילתא דאית [צך] וצאה"ת דאמרי
 אינשי [דמיגניא] דאית צך: צכ"י פ' הסדר שפיל מילתא גנאה: (ר) וכ"ה זרש"י, וצכ"י פ'
 ויהי כאשר יטיב וצכ"י ה' והיה כאשר יטיב וצכ"י ר' והיה כי יטיב ועי' צספרי מגילה י"ד צ'
 אות פ' וכולם ט"ס: ועיניה מטייפי, צכ"י ה' ועיניה [צארעא] מטייפי: [את] אמתך וכ"ה
 צד' שולניו ופיזרו ונשמט צגגה מד"ו וחילך וחזרו והוסיפו וצדפוסים החדשים: (ש) וצכ"י
 ה' ופ' וצאה"ת ליתא שמע (ולא חכל): (מטייה) לככא צכ"י ה' [נפלוה] וצגליון, נ"א מנו
 לככא, וצכ"י ר' [מטי לגזר] דקל כו': (ת) וכ"ה צכ"י ה' וצילקוט חיי שרה רמז ק"ט ושם

דהיינו בחולדות, ועי' במנחות דכ"ח לאמר שם חולדות
 של משה פסולים לדורות וצפנרי פרש' צפנלותך אמר
 הפסולים לצניז ור"ל דהם היו משוררים ואסור להם לשיר
 בחולדות של משה והכנים ג"כ לא משום דהיו שלו ולא
 מדרס לזכור. ובאמת י"ל גבי שיר ציבורים צפנרי ד"א
 תלי' במחלוק' דר"י ורשב"ג דציבורי ע"ש, אס צבורים מקרי קדשי
 מקדש ורק לאנשי מבצר או קדשי גבול ולכל כהן ועי'
 צירובי ש"א שם אס יכולים להציא ציבורים מן האכירה
 בציפלה תלי' בזה המחלוקת, וכן י"ל בזה דמציא צירובי
 שם דאתקן פסול לציבורים ג"כ תלי' בזה, ועי' צירובי
 תרומות ש"א גבי מופלא סוואך לאיס ע"ש כי יס צבורים
 בני גדרים, א' בגדר הקרצה, ולאחר קריאה והנחה הם
 שייכים לבתן כמו תרומה כמצי' צפנרי, ומשעת ראית פני
 החומה דירובלים או דעורה לפי גי' רבינו בך דמכות
 ד"ג או הם בגדר קדשי מקדש לדין, וקודם לזה משעת
 קריאת שם צבורים דחל עליהם אף במחצית לדין כמציא
 צבורים פ"ב ויקים במחצית לקרקע ע"ש צפ' המבנות
 דר"ל רק בגדר גדר וקנין לבתן, וכן ר"ל צפנרי פ' קרח
 פוסק' ק"ו אף דנקט שם לי קדושה, מסיק שם ביהא ניתמן
 לבתן, ועי' צפנרי פ"ב דצבורים בגדר קדושת פה, וכה"ג
 כ' התו' מנחת דע"י ש"א גבי לחמי תודה הד' לחמים
 קודם שחיה ג"כ רק גדר חיוז גדר ע"ש, וגדרים ד"ב,
 וכן ר"ל היר' כתובות פ"ח גבי צל שקרא שם צבורים
 על פירות נכסי אבתי במחצית, וגדרם דפקע הקדושה,
 ור"ל רק קדושת פה, וצירובי פ"ג דצבורים פליגי ר"ש
 ורשב"ג אי מהני הקריאה דמחצית, והנה גבי מחקק כנון יין
 יבטן עי' חולין ק"כ ע"ב וערכין ד"ד ע"א ובמחנה
 תרומות פ"א מ' ג' ובחלה פ"ד גבי יוסף הכהן דלא קיבלי
 ממני, והשעש כך, דהנה מצוה במחילת' פ' משפטים, דאף
 אס דרך מתחילה ע"ז רק מציאות אצל לא קורין ולבך אס
 לא דרכס מתחילה לזה רק קרא עליהם שם ציבורים קידם
 דריסה, אז אינו יכול לדרוך בגדר הקדושת ד"ח ע"ב,
 וצירובי ציבורים פ"א כיון דמתחילה הו' ראוי לקריאה, לכך
 אינו יכול לצל מהם זה המליה, וכן דייק רבינו צפנרי
 צבורים פ"ב ה' כ"ב ופ"ג ה"ג דרך לכתחילה לא כיון
 דעדיין לא הל עליהם קדושה גמורה, ורק דגמ' דין ד"א
 ע"ב וצירובי פ"א דצבורים זה תלי' במחלוקת דמנחות ד"ג
 גבי מנחה שחברה ועס י"ל דשם איירי לאחר בראה פני
 החומה והיילא עליהם קדושת הגוף, ורק שיבדא דיוסף
 הכהן, היא הוה ס"ל כמ"ד בתוס' דציבורים פ"א דכהנים
 מציאות ולא קורין דס"ל דכהנים אין להם זכי' בערים
 בלשם רק לזרת הדבר, לא עלמס, דאס היו לו בנים חללים
 אין להם שום חלק בזה, דזה שייך רק להחזיר כהן,
 ולבך אין להם גדר בחלה, עי' הורו' ד"ו ע"ב משא"כ
 לויים, ועי' רש"י יומא ד"ג ובמ"א אבא זה, ולבך ס"ל
 ליוסף ויכול לעשות מעצבים וזיתים של ציבורים, אף לאחר
 בקרא עליהם שם יין ושמן כמצי' צירובי שם, אך אכן לא
 ס"ל בן וזהו כונת רבינו צפנרי המבני פ"א דתרומות מ"ד
 דלר"י הוה צבורי' כתרומה ומציאות מן המסקה, יין ושמן
 ע"ש, ור"ל רק ר"י צפנרי דציבורים הנ"ל דהיו קדשי
 הגבול, ושוד יס גדר צבורים דהיו רק גדר מתנה לבתן
 וכמו עישור הציבורים ותוס' הציבורים כמצי' פ"ג וצירובי
 צפנרי דציבורים ה"ו ומע"ש פ"ד וצירובי ס' הלכ' ה' ור"ל
 ג"כ הגמ' במנחת דפ"ד ע"ב אס הציא לא קידם ור"ל
 גדר קדושת ציבורים אף מ"מ שם ציבורי' יס עליהם לצניז
 מתנה לבתן, וע"ש צפנרי גבי ציבורים ד"ה מנין צפנרי שם
 אין

אצל התראה לא היו בגדר חסרון בהמשכה רק בהפועל אך
 לחמן דאמר דס"ל דרק העדים לריך שיתרו בו ס"ל דבלא
 התראה היו חסרון בהמשכה ואס כן המשכה לריך שיגמור
 ע"י פי העדים דוקא ועי' בתוספתא סנהדרין פ"א דילוף
 מקרא לענות בו סרה דלא מהני אס התרה הוא צענמו
 ועי' רש"י מכות ד"ו ע"ב דפירש להיפך וצדדרי רבינו פ"ב
 צה"ל סנהדרין הנ"ל ובתוספתא בבוטות פ"ג גבי עד
 שהשביע את עצמו אס ה"ב וסנהדרין ד"ס ע"א צרש"י
 המוקר' ג"כ במיעה היכי דמשעו מפי עלמס וכן תליא בך
 מחלוקת דמאר דילן עם הירובלמי בך דהוריות ד"ג לחמן
 דאמר יחיד בשעו בו הוראת צ"ד פטור אס הצ"ד עצמו
 שם בהוראתו אס היו זה בגדר יחיד בשעו בהוראת צ"ד
 ע"ש בגמרא גבי אס צ"ד מבלים לרוב לצור וצחקס אחר
 אבא זה. וזה ר"ל הצדירות בהור"י שם לביטת היר' שם
 הורו כו' ועבו כו' ר"ל שצ"ד הורו וקיבלו עליהם רוב
 ליצור, אלא בלא שבו רק הצ"ד, פליגי אס היו כמו
 יחיד בשעו בהוראת צ"ד למ"ד דפטור לגמרי, והיכי דלא
 קיבלו הליצור או היו רק בגדר והנפס אבא תעשה כו' צור
 דמה כמציא בתוספתא שם פ"ב ועי' צה"י שם וד"ו ע"ב גבי כהן
 מביא ערכ' גבי התראה יס ג' שיעות אס זה בגדר
 הצירוב ור"מ צפנרי גבאי חצר או בגדר צירוב וצורת
 הכתיב דאז אין ג"מ או הוא גמר החיוב ועי' בתוספתא
 סנהדרין דמ"א גבי התור עצמו למיתת ידע"ב ע"ב גבי
 דוק, עכ"פ צוקן ממאר אין התראה גומרת הדין דהיינו
 אינו תלי' עליו רק בהמשכה שיעשה גם עי' אהר"י רק מ"מ
 לריך התראה מחמת צירוב הדין ע"ש ור"מ ג"כ לחמן דאמר
 לריך להתרות בו בליה מיתה כמציא סנהדרין ד"פ ע"ב
 ור"מ מביא מדברי רש"י דהמקבל ההתראה בלריך ביתור
 עצמו למיתת אין לריך לקבל עליו אינו מיתה עי' רש"י
 סנהדרין ד"ו ע"ב ד"ה התור עצמו ודע"א ע"ב ד"ה
 מתכוין אס לריך לומר שמתחייב מיתה או לא ועכ"פ לפרש
 המיתה לכי' לא לריך בהמיתה ועי' רש"י חיל' דמ"א
 ע"א ד"ה מ"א. והוא הדין גבי זקן ממאר בן ישי' בזה
 דס"ל לרש"י בסנהדרין דנ"ד ע"א דבן נח הייב על סיג
 אף רבינו לא סבירא ליה בן צה"ל מלכים ועי' מכות ד"ט
 ותוספות סנהדרין דס"ה ע"ב גבי עדים וזממים דשוגגים
 פטורים, וצפנרי פרשת שופטים ממעט שוגגים גבי זקן
 ממאר ע"ש, עכ"פ היכי דמליאת הדבר היא בן לא שייך
 בו גדר התראה ספק וכן הדין גבי מולך ועי' צירובלמי
 סנהדרין פ"ז גבי מסר ולא העביר דלוקה משום לאו דלא
 נתן ור"ל דרק אס הוא מסר על מנת להעביר או יס לאו,
 וזה שכתב רש"י בסנהדרין דס"ד דלחמן דאמר מולך עכו"ס
 קמבטע לן דמסר בלא כדרכה ג"כ חייב לא ר"ל דלא ה' ה'
 דרכה בהעברה דרך האס דזה פטור רק דר"ל דהמסירה
 לצד לא ה' דרכה והמעביר חייב אף אס ה' דרכה צפנרי
 והוא העביר אחר דלא גרע מע"ז שפועדים אותו צחקל
 לדין רק דר"ל דהוא לא העביר ועל המסירה מלכד גלתה
 לנו התורה דרק צפנרי חייב, וע"ש צירובלמי ולקמן אבא
 זה. עכ"פ ג"מ אס שירה היו עבודה לחמן דאמר שיקר
 שירה בכלי או י"ל דחייב לעבודה וזה אף בלא כדרכה
 ובאמת לדין דסבירא לן שיקר שירה בשם הלויס אסורים
 לשיר בחולדות הכהנים ועי' תותפ' ע"ז דמ"ז צחקס
 דס"ח ומנחות דכ"ח דכל כהנים היו כלי ברת ולא כל לויס,
 וזה ר"ל הספרי פרש' קרא פסקא קט"ז אך אל כלי הקדש
 כו' ר' נתן אומר מכאן רמז לשיר מן התורה כו' ור"ל
 וגם שהלויס מחזקים לשיר אסורים לשיר בכלי הכהנים

(ב) איז דער רא"י פון יעקב'ן איז דער לשון הרמב"ם: „לפיכך נטל שכר זאת“, דער אלטער רבי אבער זאגט: „לפיכך נטל שכרו“⁴⁹

— ווייל לויטן רמב"ם, איז דער שכר פאר עובד זיין בכל כחו און ענין נוסף אויפן שכר אויף דער עצם מלאכה להבעה"ב. דער שכר איז טאקע פאר-בונדן מיט גוף המלאכה (וכנ"ל סוף סעיף ד), אבער בכ"ז איז דאס און ענין נוסף אויף עצם המלאכה. און דערפאר איז דער רמב"ם מדייק „לפיכך נטל שכר זאת“ — דער ספעציעלער שכר אויף עבודה בכל כחו.

משא"כ דער אלטער רבי איז מדגיש „לפיכך נטל שכרו“ — ווייל לשיטתו איז דאס גיט קיין צוויי באזונדערע זאכן, עבודה סתם און עבודה בכל כחו, נאך עבודה בכל כחו איז איין גדר מיטן גוף המלאכה וואס ער טוט לבעה"ב, און דעריבער ווערט דער שכר אויף עבודה בכל כחו נכלל אין שכר עבודתו — „נטל שכרו“ (סתם).

ח. די הוראה פון דעם אין עבודת האדם — וואס אידן זיינען דאך פועלים, וואס דארפן טאן מלאכה פארן בעה"ב, זה הקב"ה⁵⁰:

דער טעם פארוואס דעם חיוב לעבוד בכל כחו לערנט מען אפ פון עבודת יעקב בבית לבן הארמי אין חרן, איז דערפאר ווייל די מלאכה וואס א איד דארף טאן פארן אויבערשטן (בכל כחו) איז בדומה צו עבודת יעקב בבית לבן.

(49) בטור „נטל שכר בעיה"ז על כן, ובשו"ע „נטל שכרו בעיה"ז“ — ובשניהם בהשמטת „אף“. ובלבוש „וזכה ונטל שכרו בעיה"ז ובעיה"ב.“ (50) כמאמר המשנה — אבות פ"ב מט"ז. וראה בארוכה לקו"ש ח"י (ע' 387 ואילך) כמה פרטים בעבודת בני"י ושכר פעולתם שהם כדוגמת פועל.

כידוע⁵¹, איז די עבודה פון יעקב בבית לבן איז געווען ניט אין די ד' אמות של בית המדרש של שם ועבר, אדער אפילו ווי ער איז געווען אין א"י בבית אביו יצחק, וואס דעמאלט איז געווען זיין עבודה אלץ אין עולם הקדושה — נאך זיין עבודה דארט איז געווען בחרן — חרון אף של מקום (בעולם)⁵², אויף מאכן די וועלט א דירה לו ית'.

און עד"ז באשטייט די עבודה פון יעדן אידן אלס א פועל של הקב"ה:

דאס וואס א נשמה דינט דעם אויבערשטן ווען זי איז נאך אין עולמות עליונים, איידער זי קומט אראפ למטה אין עוה"ז און טוט זיך אן אין א גוף, נאך ווען עמדתי לפניו⁵³ — איז עס און עבודה נעלית ביותר, סיי אין שכל (פארשטאנד אין ג'טלעכקייט) און סיי אין מדות (איר אהבת ה' ויראת ה') — אבער דאס איז אלץ איר עבודה;

(51) כמבואר בדרושי חסידות בפרשתנו עה"פ ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה.

(52) רש"י ס"פ נח.

(53) מלכים א יז, א. יח, טו. מ"ב ג, יד. ה, טז. זח"א רלג, ב. ח"ג סח, רע"ב. — ולהעיר שבמאמרי דא"ח (תרא ס"פ וישב (ל, סע"א). שרש מצות התפלה פמ"ב (קמ, א). אוה"ת בראשית תתרמה, ב. ועוד) הובא הכתוב „חי ה' אשר עמדתי לפניו“ (כבוהר ח"א וח"ג שם), והוא הכתוב דמ"ב ה הנאמר באלישע. אבל בלקו"ת חקת (סד, ד) „כמ"ש אליהו חי ה' אשר עמדתי לפניו“ (ועד"ז הוא בד"ה קדושים תקס"ב (דרמ"צ קנג, ב). מאמרי אדה"ז (פרשיות ח"ב ס"ע תרפו. תקס"ה ח"ב ע' תשעו). סידור רסג, ב. סה"מ תרנ"ז ע' קעז. ועוד). ובסה"מ היש"ת ע' 13: דזהו שאמר אליהו חי ה' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו (וראה הערה שם) — ועד"ז בסה"מ תש"ח ע' 211 (וראה שם ע' 210). תש"ט ע' 7 וע' 185.

בכ"מ מהג"ל הכוונה להנשמה למעלה בכלל, ובכ"מ מדובר במדרי' דנשמת אליהו (בפרט) למעלה (בכסה"מ פרשיות, סידור שם, סה"מ תרנ"ז ועוד). ובכהנ"ל כמה פ"י ב„עומדים“ (למעלה). ואכ"מ.